

100 سال از خاموشی روبرت کخ گذشت

کخ نه تنها کاشف عامل بیماری سل، بلکه بزرگ‌ترین پزشک دوران خود بود...

کخ نه تنها کاشف عامل بیماری سل، بلکه بزرگ‌ترین پزشک دوران خود بود. روبرت کخ، کاشف عامل بیماری سل یا باسیل کخ، در ۲۷ مه ۱۹۱۰ زندگی را بدرود گفت. علت مرگ این پزشک و باکتری‌شناس آلمانی را سکتة قلبی احتمالی تشخیص دادند و نه عفونت. و این شگفتی‌برانگیز است. چون او که تمامی زندگی خود را وقف کشف عوامل بیماری‌ها کرده بود، دستش به بزرگ‌ترین آلودگی‌ها آلوده بود، از اجساد انسان‌ها و لاشه‌های حیوانات نمونه تهیه می‌کرد، با گیاهان فاسد سر و کار داشت و مناطق متعفن را می‌کاوید، خود توانسته بود تا ۶۶ سالگی از مرگ در امان بماند. کخ در سال ۱۸۶۶ یعنی در زمان همه‌گیری بیماری وبا به عنوان پزشک‌یار در درمانگاهی در هامبورگ کار می‌کرد. اکثر بیمارانی که به این درمانگاه انتقال می‌یافتند در برابر وبا طاقت نیاورده و جان می‌سپردند. وی بعدها در پی کشف عوامل بیماری‌های مختلفی از جمله بیماری خواب، طاعون و تیفوس برآمد و به سفرهای زیادی دست زد. روبرت کخ همواره آن جا بود که مردم در پی اپیدمی‌های وسیع دسته دسته جان خود را از دست می‌دادند.

زندگی متفاوت، دستاوردهایی چشمگیر

کخ در زندگی شغلی خود روال معمول هم‌پایگان خود را طی نکرد. زندگی شغلی او به عنوان پزشک آغاز شد و به عنوان برنده جایزه نوبل و سوپرستار پایان یافت. کخ مانند دیگر پزشکان مشهور دوران خود در برلین، پاریس یا لندن آغاز به کار نکرد، بلکه در شهرهای کوچکی مانند لانگن‌هاگن، وول‌اشتاین یا برسلاو به کار پرداخت. زندگی پزشکی کخ در مقام محقق در یک مؤسسه به نام مؤسسه سلطنتی آلمان آغاز نشد. بلکه او به عنوان پزشک معمولی در مطب خصوصی خود شروع به طبابت کرد. حتی سیر شغلی‌اش با موفقیت همراه نبود. پزشک جوان بارها مجبور شد مطب خود را ببندد، تنها به این دلیل که قادر نبود هزینه‌ها را بپردازد. با این حال همه اینها نتوانست بر میل جویایی و تحقیق کخ غلبه کند. روبرت کخ در کنار طبابت به تحقیقات خود نیز ادامه می‌داد. نخستین چالش بزرگ او پیدا کردن عامل بیماری سیاه‌زخم بود. سیاه‌زخم یا Anthrax بیماری باکتریایی است که دام‌ها را آلوده می‌کند. کخ از حیوانات زیادی برای آزمایش‌های خود استفاده کرد و تیمی از متخصصین را با مدیریت خود گرد هم آورد، تا این که توانست در سال ۱۸۸۲ نخستین موفقیت بزرگ خود را به اطلاع عموم برساند. روبرت کخ در این سال اعلام کرد که عامل سل را پیدا کرده است. این خبر به سرعت پخش شد. بیماری سل که به "طاعون سفید" معروف بود، عامل حدود ۲۰ درصد از مرگ و میرها شناخته می‌شد. برای این بیماری که بیشتر جوان‌ها را مبتلا می‌کرد درمانی وجود نداشت چون عامل آن ناشناخته مانده بود. اینک دست کم مشخص شده بود که این بیماری از چه راه‌هایی انتشار می‌یابد، چرا در محلات فقیرنشین بیداد می‌کند و چگونه می‌توان خود را در برابر آن ایمن کرد.

اعلام زود هنگام کشف داروی سل

هشت سال بعد کخ محافظه‌کاری خود را کنار گذاشت و اعلام کرد، به ماده‌ای دست یافته که می‌تواند علیه بیماری سل به کار برود، اگر چه تا آن زمان آزمایش‌های اساسی بر روی این ماده انجام نگرفته بود. روبرت کخ در ۴ اوت ۱۸۹۰ در کنگره بین‌المللی پزشکی در برلین در حضور ۵ هزار محقق از ۴۰ کشور دنیا اعلام کرد به ماده‌ای دست پیدا کرده که می‌تواند سل را درمان کرده و از ابتلا به آن پیشگیری کند. نام این ماده "توبرکولین" بود. اعلام کشف "توبرکولین" منجر به پیدایش "موج توبرکولین" شد. هزاران تن از بیماران به برلین شتافتند تا درمان یابند. دیری نگذشت که برلین از مردمی لبریز شد که آخرین امید خود را در این ماده می‌یافتند. هتل‌ها به بیمارستان و برلین به بیمارستان صحرایی تبدیل شد.

اما توبرکولین اثر نمی‌کرد. کخ و عده‌ای از همکارانش با انجام آزمایش‌هایی توانستند عوارض جانبی این ماده را بشناسند اما از خاصیت درمانی خبری نبود. کخ که به بی‌حاصلی درمانی توبرکولین آگاهی یافته بود، قبل از آن که با آتش خشم هزاران بیمار نومید روبرو شود در یک سفر تحقیقاتی به مصر گریخت.

سفر به مصر تنها یکی از سفرهای تحقیقاتی کخ محسوب می‌شد. سراسر زندگی این دانشمند سرشناس با سفرهایی همراه بود که او برای کشف باکتری‌ها، ویروس‌ها و عوامل بیماری‌زا انجام می‌داد. کخ در ۱۰ دسامبر ۱۹۵۰ به دریافت جایزه نوبل پزشکی نایل آمد و ۵ سال بعد در بادن - بادن از دنیا رفت.

دویچه‌وله